Aczél Endre
Kettős mérce

A bajok mindig onnan származnak, ha egy ország földrajzi értelemben magáénak érez és tekint egy olyan területet (régiót, megyét), amely se nyelvi, se kulturális értelemben nem tartozik hozzá. Akár hozzátapad geográfiailag, akár nem. Az alábbiakban szemléletes példákkal fogok élni.

Kezdjük azonban azzal, hogy a Krím félsziget bekebelezése Oroszország által – ami az ott élő emberek túlnyomó többségének az akaratával találkozott – a nemzetek közösségének nagyobbik fele által törvénytelennek minősül, mert Ukrajna alkotmánya nem engedi meg, hogy az ország területi épségének megcsonkításáról NE az egész lakosság, hanem csak a csonkításban érdekelt szegmense döntsön. Ez az okfejtés – noha formailag látszólag rendben van – kicsit sánta. Tudniillik a független Ukrajna első alkotmánya (1992) nemcsak létrehozta a Krími Autonóm Köztársaságot, hanem olyan joggal ruházta fel, hogy külkapcsolatait, ha akarja, önállóan alakítsa. Ez utóbbiban kimondatlanul is benne volt az Oroszországhoz való „visszatérés" történelmi opciója. (A Krímet, mint köztudott, a szeszélyes Hruscsov 1954-ben – késői elégtétel gyanánt a korábbi, nem utolsó sorban a világháborús szenvedésekért – egy tollvonással leválasztotta Oroszországról, és odaajándékozta az Ukrán Szocialista Szovjet Köztársaságnak. A Krím, lévén a Szovjetunió az, ami, körülbelül azon ment át, mint amikor valaki önnön tulajdonát az egyik zsebéből a másikba teszi.)

A Krím valójában sohasem volt ukrán – bár ez a mai Ukrajna más jelentékeny körzeteiről is elmondható. A rendelkezésre álló demográfiai adatok szerint a félsziget lakóinak háromnegyede vagy az orosz etnikumhoz tartozik (60 %) vagy orosz ajkú ukránnak vallja magát (további 15 %). Én magam semmi rendkívülit nem találtam abban, hogy a több, de legalábbis két részre szakadt, politikai értelemben lezüllött, gazdasági értelemben a szakadék szélére csúszott Ukrajnából a krími oroszok menekülni akarnak, éspedig Putyin sokkalta nagyobb biztonságot ígérő Orosz Föderációjának ölelésébe, noha a Krímnek szárazföldi határa Oroszországgal nincsen. A népszavazás, akár törvénytelen volt, akár nem, megerősítette: a krímieknek nincsen érzelmi kötődésük a földrajzilag velük egybefüggő Ukrajnához, nem szolidárisak vele, amiképp – elnézést a különösnek tűnő történelmi párhuzamért – ugyanez derült ki a II. világháború előestéjén a demokratikus csehszlovák állam alkotó elemeiről, kiváltképp (túl a szudatnémeteken és a magyarokon) a szlovák testvérekről, akik saját államot létesítettek.

És akkor ugorjunk egy jó nagyot földrajzilag is, történelmileg. Az autonóm Gibraltár ugyanúgy szárazföldi tartozéka Spanyolországnak, mint a Krím Ukrajnának. De Gibraltárt se spanyolok lakják, hanem egy totálisan kevert etnikumú népesség, amely a

saját (bár spanyol-andalúz alapú) nyelvét beszéli a spanyol és az angol mellett. Dacára ennek, Spanyolország soha nem mondott le a BRIT koronabirtoknak számító Gibraltárról, ám ezt az igényét nem volt képes érvényesíteni, mert a gibraltáriak egyszerűen nem akartak/akarnak Spanyolországhoz tartozni. Még akkor sem akartak, amikor Franco tábornok sokéves vesztegzárral büntette a kicsiny „Sziklát". Valahányszor megkérdezték őket, népszavazással döntöttek a brit fennhatóság (és természetesen autonómiájuk) megőrzése mellett. Nincs emlékem róla, hogy valaha valaki is szót emelt volna a nemzetközi vagy bármilyen más jog (Nagy-Britanniának még írott alkotmánya sincsen) alapján e népszavazások ellen. Azokat a dühkitöréseket sem látom, amelyeknek a novemberben esedékes, Skócia függetlenné válásáról kiírt népszavazást kellett volna fogadniuk. Pedig Skócia, ellentétben Gibraltárral, igazán óriási falat. Hogy jogszerű-e vagy sem, nos arról még vita se folyik. Pláne azóta, hogy a skótok az önálló jogrendszerük mellé csináltak maguknak önálló parlamentet, sőt egyfajta kormányt is. Akinek hosszabb az emlékezete, felidézheti magában az észak-írországi népszavazásokat is, amelyek rendre azzal végződtek, hogy a protestáns többség megszavazta az Egyesült Királyságon belül maradást – szemben az Írország felé orientálódó katolikus ír kisebbséggel. Noha, apróság, Észak-Írországnak nincsen közös szárazföldi határa Nagy-Britanniával.

Megyünk még pár ezer mérföldet. Az Atlanti-óceán déli felén, az argentin partok tőszomszédságában ott vannak a Falkland-szigetek, amelyeket angol juhtenyésztők laknak, akikért Nagy-Britannia 30 évvel ezelőtt háborút is vívott. Csak azért, mert ezek a juhászok – pár tízezren – semmiképp sem akartak argentin fennhatóság alatt élni. Megszavaztatták őket is, nem egyszer, és persze ragaszkodtak a távoli Londonhoz.

Mindebből, ha nem lenne világos, azt akarom kihozni, hogy noha földrajzilag „értelemszerű" volna a Gibraltár fölötti spanyol, az Észak-Írország fölötti ír vagy épp a Falklandok fölötti argentin uralom, az ott élő emberek népszavazáson kinyilvánított akarata a perdöntő, mind a mai napig. Egyszóval: perdöntő az önrendelkezés, az a szent jog, amelyet a világ nekik odaenged, a krími oroszoknak viszont nem. Mi ez, ha nem kettős mérce? Amely csak azért tud érvényesülni, mert a NATO-tag és uniós Nagy-Britannia érdekei, ha úgy tetszik, szövetséges érdeknek minősülnek, egyszóval a „kérdéseket" kebelen belül ítélik meg – miközben Oroszország ellenfél is, ellenség is, az érdekei, a tettei tehát másfajta megítélés alá esnek.

Első közlés: *Galamus,* 2014.04.13. In:
http://www.galamuscsoport.hu/tartalom/cikk/374085_kettos_merce